

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Bön: Låt mig börja med dig, min Jesus, detta okända nya år! Låt mig vandra med dig i ljuset på den väg som mot himlen går! Led mig såsom du vill, blott jag kommer närmare dig var dag!

Ja, led oss allt längre in i Ordet och bevara oss för det som kan föra oss vilse. Amen.

Predikotext är evangelietexten för trettondagen från Matt 2:1–12:

1 När Jesus var född i Betlehem i Judeen på kung Herodes tid, då kom vise män från Östern till Jerusalem 2 och frågade: "Var är judarnas nyfödde kung? Vi har sett hans stjärna gå upp och har kommit för att tillbe honom."

3 När kung Herodes fick höra det blev han förskräckt, och hela Jerusalem med honom. 4 Och han samlade folkets alla överstepräster och skriftlärda och frågade dem var Messias skulle födas. 5 De svarade: "I Betlehem i Judeen, för så är skrivet genom profeten:

6 Du Betlehem i Juda land, du är alls inte minst bland Juda furstar, för från dig ska utgå en furste som ska vara en herde för mitt folk Israel."

7 Då kallade Herodes i hemlighet till sig de vise männen och frågade noga ut dem om tiden då stjärnan hade visat sig. 8 Sedan skickade han dem till Betlehem och sade: "Gå och sök noga efter barnet. När ni har funnit det, meddela då mig så att också jag kan komma och tillbe det."

9 De lyssnade till kungen och gav sig i väg. Och stjärnan som de hade sett gå upp gick nu före dem, tills den stannade över platsen där barnet var. 10 När de såg stjärnan fylldes de av mycket stor glädje, 11 och de gick in i huset och fick se barnet med Maria, dess mor. Då föll de ner och tillbad honom, och de öppnade sina skattkistor och bar fram gåvor till honom: guld, rökelse och myrra. 12 Och sedan de i en dröm blivit varnade för att vända tillbaka till Herodes, tog de en annan väg hem till sitt land.

Vi ska med anledning av texten stanna inför tre ämnen:

- Julens stjärna
- Gud upphöjer de ringa
- För alla folk

Julens stjärna

Betlehemsstjärnan har blivit föremål för förundran och spekulationer. I dag ska vi inte lägga möda på att fundera vad det var för stjärna. Bara helt kort ska vi säga två saker innan vi går till huvudsaken.

Det första är att Gud av allt att döma använde sig av österns kunskap om stjärnhimlen och dessutom av den tidens astrologiska symboler för att uppenbara sin Sons födelse till jorden. I första hand var det österns visa män som fick veta om det, och i andra hand också kung Herodes och de skriftlärda i Jerusalem. Hur kom det sig att österns visa män kunde tolka ljuset på himlen så att en stor kung hade fötts i Palestina?

En förklaring till det finns troligen i den tradition som fanns i Babylonien och Persien sedan Daniels tid. Man kände troligen till Bileams profetia i 4 Mos 24:17:

En stjärna stiger fram ur Jakob, en spira höjer sig ur Israel.

I Daniels bok berättas om stjärntydare och Daniel blev satt till chef för dem, en rektor för universitetet, kunde vi säga. De samlade kunskaperna var där mycket stor. Den astronomiska forskningen kopplades till tankar om vad olika planeter hade för religiös betydelse. Många tolkningar av Betlehemsstjärnan går ut på att det var en konjunktion, en sammanstrålning, mellan planeterna Jupiter och Saturnus i Fiskarnas stjärnbild. Jupiter var världshärskarens stjärna, Saturnus var Palestinas stjärna och Fiskarna ansågs vara den yttersta tidens stjärntecken. De vise männen tänkte sig alltså att en kung hade fötts i Jerusalem, och inte vilken kung som helst, utan en världsledare.

Det andra är att Gud gav dessa vise män en särskild hjälp. Första gången de såg stjärnan kan ha varit när Jesus föddes. Det räckte säkert flera månader innan de hade rustat sig för re-

san och kommit fram till Jerusalem. Sedan sägs ingenting om stjärnan förrän de begav sig från Jerusalem till Betlehem. Och den gången rörde sig stjärnan på ett oväntat sätt. Den gick före dem och stannade ovanför det hus där Jesus var med sina föräldrar. Så brukar himlakroppar inte göra! Det var nog ett alldeles ovanligt ljus som Gud lät skina för dem för att leda dem till rätt ställe. Gud hade sin särskilda plan med att leda just dessa män till Jesus.

Låt oss så gå till *huvudsaken*. De vise männen hade forskat i sina skrifter. Jerusalems lärde forskade också i Skriften. De visste var Messias skulle födas. Det upplyste profeten Mika om:

Du Betlehem i Juda land, du är alls inte minst bland Juda furstar, för från dig ska utgå en furste som ska vara en herde för mitt folk Israel.

Det viktigaste med julens stjärna är att Gud uppenbarar sig i Ordet. Vill vi veta var Jesus finns ska vi söka i hans Ord. Så säger ju psalmisten (Ps 119:105):

Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig.

Många söker en väg till himlen på andra sätt än i Ordet. För många är Ordet ingen pålitlig källa. Där finns alla möjliga fel, menar man, och det finns motsägelser som gör oss förvirrade. För andra är Guds ord helt enkelt ointressant, för man har andra mål i livet. Man söker framgång och ära, man söker rikedom. Och ännu en tredje grupp söker i sitt eget inre. Det har blivit väldigt populärt med att gå in i sig själv, tömma sig på yttre inflytelser och stressa av med meditation, yogaövningar och mindfulness.

Så söker man vägen i människomeningars vimmel, som Lina Sandell beskriver det i en känd sång (SH 200). Men hon beskriver också vad felet är:

Jag sökte dock inte i Ordet, och se, hur kunde jag då finna bot för mitt ve, hur kunde jag då finna vägen?

Det är i Guds Ord som vi hittar Jesus. Det är han som är Ljuset, stjärnan som visar vägen.

Gud upphöjer de ringa

Tänk att de vise männen böjde knä inför ett litet barn i ett fattigt hem! Nu ska vi inte tänka att de böjde knä i ett stall, som jultablåerna ofta framställer det. Det talas om ett hus, och eftersom det säkert hade gått månader efter att Jesus blivit född, åtminstone de 40 dagar som gick innan de gick till templet med sitt offer, så fanns den heliga familjen nu i ett vanligt hus. Men ingen prakt omstrålade huset. Det lyste ingen gloria runt det lilla barnets huvud. Att rika och mäktiga utlänningar kom för att falla ner i tillbedjan inför detta barn var verkligen enastående. De gav detta oansenliga barn rika gåvor, en bra utrustning för deras flykt till Egypten som skedde ganska snart där-efter. Tänk vilken tro de satte till Guds ledning!

Jesus kom i ringhet. Han kom inte med någon synlig ära, det fanns inget yttre som visade att han var världens mäktigaste kung.

Så här skulle också hela hans liv bli. Han skulle gå omkring fattig, utan några ägodelar, inte ens ett eget hem. Han sa om sig själv (Matt 8:20):

Rävarna har lyor och himlens fåglar har bon, men Människosonen har ingenstans att vila sitt huvud.

Om det skriver Paulus i Fil 2:6–9, som är en hymn till vår Frälsares förnedring och upphöjelse:

Han var till i Guds gestalt men räknade inte jämlikheten med Gud som segerbyte, utan utgav sig själv och tog en tjänares gestalt och blev människan lik. När han till det yttre hade blivit som en människa, ödmjukade han sig och blev lydig ända till döden – döden på korset. Därför har Gud också upphöjt honom över allting.

Och Paulus fortsätter sedan med att visa hur alla knän en dag ska böjas i tillbedjan. Men vi vet att många på den dagen ska göra det i förfäran, för de möter då Domaren som ska förvisa dem till den eviga elden. Så viktigt är det därför att vi som de vise männen tillber honom i dag, när vi fått ljus av Ordet och sett att han verkligen är världens Frälsare och Kung.

Så här är det också i Jesu lärjungakrets. Han kallar svaga människor till sina lärjungar. Han går inte och söker kloka människor bland de lärda i Jerusalem utan väljer fiskare och tullindrivare, fattiga och ibland föraktade människor. Paulus skriver i 1 Kor 1:26–29:

Bröder, se på er egen kallelse. Inte många av er var visa på världens sätt, inte många var mäktiga, inte många förnåma. Nej, det som för världen var dåraktigt utvalde Gud för att förödmjuka de visa, och det som för världen var svagt utvalde Gud för att förödmjuka det starka, och det som för världen var obetydligt och föraktat och inte fanns till, det utvalde Gud för att tillintetgöra det som fanns till, för att ingen människa ska berömma sig inför Gud.

Det här gjorde Gud för att ingen människa ska berömma sig inför Gud. Högmod, stolthet, på engelska: *pride*, är något som Gud hatar. Det är vårt eget högmod som vill få oss att lita på vår egen väg till himlen. Det är vårt högmod som får oss att förakta Guds bud och skriva om dem så att de passar vårt tänkande. Guds Ord är föraktat i dag, så föraktat att det förlöjligas och motarbetas mer än någonsin sedan vårt land blev kristet. Men det hör till vår tillvaro i den allt mer onda världen. Vi ska inte tänka att kristna måste ha ett gott anseende eller att man ska värdesätta kristna traditioner, för det finns klara utsagor av Jesus själv att det inte ska vara så i den yttersta tiden. Ordet om världens Frälsare ligger bildligt talat i en oansenlig krubba. Men den som finner den skatten, som är gömd i oansenlighet och ringhet, blir rikt belönad. Där finns hoppet och tryggheten mitt i den bedrövliga tid vi lever i. Tryggheten är inte beroende av yttre makt och härlighet, lika lite som att Jesusbarnet behövde en yttre glans för att de skulle uppmärksammas av de vise männen.

För alla folk

Det var hedningar från ett annat folk som sökte sig till Jesus för att tillbe honom. Därför brukar trettondagen firas som missionens dag. Jesus kom inte bara för judarna, som också Simeon visste när han höll Jesusbarnet i sina armar i templet (Luk 2:30–32):

Mina ögon har sett din frälsning som du har berett inför alla folk: ett ljus med uppenbarelse för hedningarna och härlighet för ditt folk Israel.

Så profeterade redan Jesaja (49:6):

Det är för lite att du bara är min tjänare som upprättar Jakobs stammar och för tillbaka de bevarade av Israel. Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du ska bli min frälsning ända till jordens yttersta gräns.

I Gamla testamentet hade Gud valt ut ett folk som skulle garantera att hans löfte om en Frälsare skulle uppfyllas, det löfte som han gav redan åt Adam efter syndafallet. För detta folk uppenbarade han sig på ett särskilt sätt. Det skulle akta sig för att blanda sig med andra folk. Därför kom de att berömma sig av sin särställning, trots att de syndade och var upproriska. Därför såg de ner på alla andra folk, dem som de kallade hedningarna.

Men också under GT:s tid fick dessa hedningar del av Guds underbara ledning. En som förmedlade undervisning till dem var Daniel, som vi redan var inne på. Särskilt fick Babylo niens diktator Nebukadnessar lära sig en läxa, sedan han förhävt sig och tagit åt sig äran för sin stora makt. Han blev förskjuten från människor för att han blev som ett djur, han blev sinnessjuk för en tid, tills han åter gav Gud äran och så blev upprättad igen. Då sände han ut ett brev där han berättade om hur han hade gjort och nu ville rätta till det. Han skrev där (Dan 4:34):

Nu prisar, upphöjer och ärar jag, Nebukadnessar, himlens Kung, för alla hans gärningar är sanning och hans vägar rätta. Och han kan ödmjuka dem som vandrar i högmod.

Det är högst sannolikt att de vise männen kände till Nebukadnessars skrivelse och visste att de skulle tillbe denne kung som nu hade fötts som ett litet barn. Gud ledde dem till denna kunskap på ett underbart sätt.

Så länge Jesus var verksam på jorden avgränsade han sin verksamhet till judarna. Han sa rentav åt den kanaaneiska kvinnan som bad honom om hjälp att han bara var utsänd till de förlorade fåren av Israels hus (Matt 15:24).

Men innan han for upp till himlen gav han befallning åt sina lärjungar att de ska göra alla folk till lärjungar. De skulle vara hans vittnen i Jerusalem, i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns. Så skulle ordet som profeten Joel (2:32) hade gett gå i uppfyllelse:

Och det ska ske att var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst.

Var och en – jude eller grek, hedning likaväl som jude – skulle åkalla Herrens namn och bli frälst. Det beskriver också Paulus i dagens episteltext (Ef 3:5–6):

I forna generationer var den inte känd för människor så som den nu har uppenbarats genom Anden för hans heliga apostlar och profeter: att hedningarna har samma arv som vi, tillhör samma kropp och har del i samma löfte i Kristus Jesus genom evangeliet.

Så har de vise männen fått bli de första som uppfyllde profetiorna om att också hedningarna får komma till Jesus och bli hans lärjungar och att evangeliet gäller alla folk. Vi vet inte om de senare blev hans lärjungar, men eftersom budet om Jesu Kristi uppståndelse gick ut också till deras länder är det helt möjligt att de kom med i hans församling och blev hans vittnen, eftersom deras berättelse hör till det som Matteus har forskat fram.

Också vi har fått höra evangeliet, vi som hör till hednafolken enligt den gammaltestamentliga definitionen. Ljuset från stjärnan har nått oss i den yttersta norden. Nu är det vår tur att sprida det vidare. I första hand ska vi lära oss känna Guds ord ordentligt och i andra hand dela med oss av det till våra medmänniskor. Vi må be om nåden att vi skulle sköta det uppdraget troget och med glädje.

Bön (psb 46, fi 46:7): Må din sannings ljus, det klara, över världen spridas ut, att en tallös mänskoscara finner frid i dig till slut och som Österns visa män ser din väg till himmelen. Amen.